

Культурологія історична

Культурологія історична (від англ. *cultural history*) — напрям культурології, що досліджує образ світу давніх соціумів через культурну і ментальну реконструкцію контексту повсякдення.

Зміст

- 1 Історична довідка
- 2 Концептологія
- 3 Додатково
- 4 Література
- 5 Автор ВУЕ
- 6 Важливо!

Історична довідка

Культурологічний підхід у гуманітарних та суспільних науках визрів у міжвоєнний час першої половини 20 ст. Його формування пов'язано з доробком різних дослідницьких шкіл і постатей. Серед них: Леслі Вайт (фундатор методологічної бази культурології як окремої галузі), іконологічна школа Абі Варбурга в мистецтвознавстві, антропологи Альфред Кробер (1876–1960; США) та Клод Леві-Стросс, історик і теоретик культури Йоган Гейзинга, французька «нова історична школа» (школа «Анналів») та ін. Серед радянських істориків поцінований доробок А. Я. Гуревича.

Культурологія утвердилася як інтегративна міждисциплінарна галузь знання, що вивчає змістові та смислові прояви людського буття через їхнє матеріальне, символічне, інформаційне тощо втілення. Сама специфіка її дослідницького поля майже завжди має історичний підтекст. В її межах виник запит на окрему підгалузь, осердям якої стали б проблеми історичної динаміки культури, ґенеza культурних феноменів, мінливість фундаментальних принципів і технологій організації та здійснення життєдіяльності суспільства.

Становлення і предмет історичної культурології, її відмінності від власне академічної історії та історії культури обґрунтували П. Бьорк (нар. 1937, Велика Британія), А. Я. Флієр (нар. 1950, Росія), С. М. Іконнікова (Росія) та ін.

Концептологія

Історична культурологія досліджує не культуру як таку, що є предметом власне культурології (англ. cultural studies — культурознавство), а минуле суспільства (звідси «історичність») за рисами та характеристиками його культури повсякдення. Для цієї галузі культура оприсутнена матеріалізованими (зречевленими) формами втілення суспільної свідомості.

Важливим аспектом дослідницького поля історичної культурології постає картина світу (ментальність), на якій уґрунтовано відтворюваний продуктивно-творчий процес, що є основою культури. Своєрідність останньої саме й визначена інтенсивністю і динамікою інформаційного взаємообміну групи індивідів між собою та з навколишнім середовищем (у процесі якого ця картина світу і формується).

Цей аспект акцентували у своїх дослідженнях представники школи «Анналів», які через аспекти повсякдення виділяли категорії ментальності певного соціуму за тієї чи іншої доби. Саме вони звернули увагу решти істориків на моделі сну чи вживання їжі, одягу та дозвілля, ставлення до смерті та дитинства тощо.

Якщо історія вивчає суспільні події та процеси колективної діяльності людей, а історія культури — результати і продукти такої діяльності, то історична культурологія — аналізує та реконструює контекст (соціальний, ментальний тощо), за якого це відбувалося. На відміну від загальної історії, яка оперує переважно одиничними, неординарними, феноменальними випадками, історична культурологія має справу з повсякденним, звичним і буденним для давнього суспільства. Через це, її підґрунтям стають не так історичні тексти (літописи, хроніки), як фактологія, закодована у ремісничих і мистецьких виробках, інфраструктурі та сигнальних системах, ритуалістиці та масових забобонах тощо. Відтак історична культурологія стає мета-рівнем, що вимагає методологічного плюралізму та міждисциплінарності.

Додатково

Наукові спостереження сучасних форм культури з певними корекціями можливо застосовувати і для зниклих культурних форм. При цьому культуру важливо сприймати як результат виховання та комунікації, за яких індивіди «шліфують» способи взаємодії між собою та оточенням, а також як набуті інструментарні форми, що полегшують таку взаємодію.

Література

1. Гуревич А. Я. Жак ле Гофф и «Новая историческая наука» во Франции // Ле Гофф Жак. Цивилизация средневекового Запада. Москва : Прогресс-Академия, 1992. С. 352–373.
2. Алексеенко І. Світові цивілізації в історичній динаміці // Політичний менеджмент. 2004. № 3. С. 152–162.
3. Mandler P. The problem with cultural history // Cultural and Social History. 2004. Vol. 1. № 1. P. 94–117.
4. Акоюн К. З. Историческая культурология как самостоятельная дисциплина // Вестник ВятГГУ. Сер.: Философия и методология науки. 2005. № 13. С. 22–34.
5. Флиер А. Я. Историческая культурология как область знания // «Культурологический журнал / Journal of Cultural Research». 2011. № 2 (4). С. 1–15.
6. Иконникова С. Н. Контуры и перспективы исторической культурологии // Вестник Санкт-Петербургского государственного института культуры. 2012. № 1. С. 6–14.
7. Флиер А. Я. История общества – история культуры – историческая культурология // Вестник Московского государственного университета культуры и искусств. 2012. № 6 (50). С. 14–21.
8. Burke P. Cultural history and its neighbours // Culture & History Digital Journal. 2012. Vol. 1. № 1. P. 006.
9. Бёрк П. Что такое культуральная история? / Пер. с англ. И. Полонской; под ред. А. Лазарева. Москва : Издательство ВШЭ, 2016. 240 с.
10. Grandy C. Cultural History's Absent Audience // Cultural and Social History. 2019. Vol.16. № 5. P. 643–663.

Автор ВУЕ

Король Д. О.

Покликання на цю статтю: Король Д. О. Культурологія історична // Велика українська енциклопедія. URL: https://vue.gov.ua/Культурологія_історична (дата звернення: 9.05.2022).

Статус гасла: Оприлюднено

Оприлюднено: 02.12.2020